

ΑΝΕΚΔΟΤΟ ΣΕΙΣΜΟΛΟΓΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αρκετά βυζαντινά σεισμολογικά κείμενα (σεισμολόγια, βροντολόγια και σεληνοδρόμια) περιέχονται, όπως αναφέρει ο Beck¹, στον *Catalogus Codd. Astrol. Graecorum* και ιδιαίτερα στους τόμους 3 (έκδοση Aem. Martini και D. Bassi, Βρυξέλλες 1901) και 10 (έκδοση A. Delatte, Βρυξέλλες 1924). Νεότερα κείμενα δημοσιεύονται στον *Παρνασσό* 15 (1893) 315-319 («Το παντοτεινόν καλαντάριον, βροντολόγιον και σεισμολόγιον» του Καλαϊζάκη) και στο περιοδικό *Βιβλιοφιλία* (έκδ. Κ. Σπανού), 13-15 (1981) 20-21 («Περί σεισμών», επίσης του Καλαϊζάκη)².

Τυπικό δείγμα της μορφής, του ύφους και της γλώσσας των σεισμολογίων αποτελεί και το νεότερο σεισμολόγιο που περιέχεται στα φφ. 1'-2' ενός κώδικα που είχε στην κατοχή του ο καθηγητής Στ. Κυριακίδης (στο εξής θα αναφέρεται ως Κώδικας Στ. Κυριακίδη³). Την κριτική έκδοση αυτού του σεισμολογίου επιχειρώ σ' αυτή μου την εργασία⁴. Ελπίζω στο μέλλον να δοθεί η ευκαιρία σε μένα ή σε άλλον ερευνητή να ασχοληθεί περισσότερο και με τα άλλα περιεχόμενα του κώδικα, που παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον.

Περιγραφή του χειρογράφου

Το χειρόγραφο έχει μορφή τετραδίου και αποτελείται από 26 γραμμένα και 4 άγραφα φύλλα πλάτους 15,5 εκ. και ύψους 20,5 εκ. Είναι ακέφαλο και κολοβό. Το κείμενο είναι πυκνογραμμμένο, με διαφορετικό αριθμό σειρών σε κάθε σελίδα (έως 34 σειρές κατά σελίδα). Οι ελάχιστες υδατογραφίες είναι δύσκολο να αναγνωριστούν (πρόκειται ίσως για οικόσημο) και έτσι μια ταύτισή τους με

1. H.-G. Beck, *Geschichte der byzantinischen Volksliteratur*, München 1971, σ. 205.

2. Ένα αρκετά ενημερωμένο κατάλογο χειρογράφων με παρόμοιο περιεχόμενο δίνει ο Γ. Κραός, *Οι φυσικίζ-θετικίζ επιστήμης στον ελληνικό 18ο αιώνα*, Αθήνα 1977, σ. 138-140.

3. Και από τη θέση αυτή ευχαριστώ πάρα πολύ την καθηγήτρια κ. Α. Κυριακίδη-Νέστορος, που με φιλική διάθεση μου παραχώρησε για μελέτη και μου εμπιστεύτηκε για αρκετό χρονικό διάστημα τον κώδικα.

4. Ιδιαίτερα ευχαριστώ τους καθηγητές κ.κ. Ε. Κριαρά, Η. Eideneier, Β. Άτσαλο και τον επίκουρο καθηγητή κ. Γ. Κεχαγιόγλου, που με ενδιαφέρον με συμβούλευσαν σε επιμέρους θέματα αυτής της εργασίας.

αντίστοιχες του Briquet⁵ δεν είναι δυνατή. Άλλωστε, η όλη εντύπωση από το χειρόγραφο --γραφή και μορφή-- οδηγεί προς τον 18ο αι. και ίσως μάλιστα προς το τέλος του.

Οι βραχυγραφίες, σχετικά λίγες, περιορίζονται στα nomina sacra και στις καταλήξεις. Τα πνεύματα σημειώνονται σχεδόν πάντα, στο αρκετά ανορθόγραφο κείμενο, η στίξη περιορίζεται μόνο στις τελείες και πολύ σπάνια στο κόμμα, αλλά η σημείωσή της είναι συνήθως τυχαία.

Ο κώδικας περιέχει τα εξής κεφάλαια:

1. (Βροντολόγιο) (1^f).
2. Ἀρχὴ τοῦ σεισμολογίου (1^f-2^v).
3. Διὰ τὴ σελήνη (3^f).
4. Προγνωστικὰ καὶ περιφυλακτικὰ ἐν καιρῷ τοῦ ἐνιαυτοῦ (3^f-3^v).
5. (Ἐξορκισμός) (4^f-4^v).
6. Περὶ ὅταν θεὸς νὰ γένει συνοικέσιον (4^v).
7. Ἐρμηνεία διὰ νὰ εὔρεις τὴν τύχην τοῦ καθενὸς ἢ καλορίζικος εἶναι ἢ κακορίζικος (4^v).
8. Φυλακτήριον (5^f-5^v).
9. Ἐξορκισμὸς τοῦ μεγάλου Χρυσοστόμου (6^f-6^v).
10. Περὶ τὸ πῶς καλεῖται ἡ Γηλοῦ (6^v).
11. Φυλακτήριον νὰ βαστάζει τὰ βρέφη (6^v).
12. Καλὲς μέρες καὶ κακὲς (7^f).
13. Τάξις γενομένη ὅτα ἄνθρωπος σεληνιαζέται (7^v).
14. Ἐρμηνεία περὶ δαμονιζόμενον (7^v).
15. Περὶ σεληνιαζόμενου ἀνθρώπου (7^v-8^f).
16. Τροπάριον (8^f).
17. Περὶ σεληνιαζόμενου ἀνθρώπου (8^f).
18. Εἰς ὄρμην πανούκλας (9^f).
19. Περὶ βορκολάκου (9^f).
20. (Φυλακτήριον) (9^v).
21. Ἀρχὴν σὺν Θεῷ ἀγίῳ τὸ σολομωνιακὸν (9^v-10^f).
22. Ἐξορκισμοὶ εἰς ἀσθενοῦντας ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων (10^f-13^v).
23. Ἐρμηνεία περὶ πνευμάτων ἀκαθάρτων (13^v-14^f).
24. Εὐχαὶ ὠφέλιμα εἰς πάσαν ἀσθένειαν (14^f-21^f).
25. Ἐτερον διαβαστικὸν εἰς λοιμικὴν ἀσθένειαν (21^f-22^f). (Το φ. 22^f ἔχει γραμμένες μόνο 3 σειρές, το κείμενο συνεχίζεται στο φ. 22^v και ως το φ. 23^v, ὅπου και πάλι εἶναι γραμμένη μόνο μία σειρά κειμένου. Εκεί το κείμενο διακόπτεται και ακολουθοῦν τα ἀγραφα φφ. 23^v-27^v).

5. C. M. Briquet, *Les filigranes*, 1-4, Paris 1907.

26. Εὐχὴ ἐπὶ μελισσίῳ τοῦ ἁγίου Ζωσιμᾶ (28').
 27. Ἑρμηνεία ὅταν πνίγει ὁ ἀγριόκατος τὰ πρόβατα (28').
 28. Εὐχὴς (28'-30').

Διαλεκτικά στοιχεία, που θα διευκόλυναν μια γεωγραφική τοποθέτηση του χειρογράφου, δεν υπάρχουν. Θα μπορούσε εδώ να αναφέρει κανείς λέξεις ιταλικής προέλευσης όπως *φινίρω*, *κόντο*, *ὀρδῖνο*, *γκάτης*, *κάτης*, *μαλτεφιάγκο*, ή εκφράσεις όπως *ὡσάν φινίρεις τσι τρεις λειτουργίες, ναν το βάλεις, ναν το ειπεί, ναν τα κάψεις* κτλ., που εμφανίζονται σε ορισμένα κεφάλαια του χειρογράφου (π.χ. στην «Ἑρμηνεία περὶ πνευμάτων ἀκαθάρτων» φ. 13^v-14^r). Ωστόσο αυτά τα ελάχιστα γλωσσικά στοιχεία δεν είναι αρκετά να βοηθήσουν σε μια γεωγραφική τοποθέτηση του χειρογράφου. Αναφέρονται εδώ απλώς για να τονιστεί ότι υπάρχει κάποια γλωσσική διαφορά ανάμεσα σε κεφάλαια που τα θέματά τους είναι πιο λαϊκά και σε εκείνα που η γλώσσα τους ακολουθεί κάποια λόγια παράδοση, όπως π.χ. στα κείμενα των ευχών, σεισμολογιών κτλ., επειδή πιθανόν, στα τελευταία αυτά, πρόκειται για αντιγραφή παλαιότερων κειμένων.

Πηγές του σεισμολογίου

Συγκρίνοντας το σεισμολογίό μας με το σεισμολόγιο του «σοφωτάτου βασιλέως Λέοντος» (Cat. Codd. Astrol. Graecorum, 10, 1924, 132-135) και με το «Περὶ σεισμών» (περιοδικό *Βιβλιοφιλία*, 13-15, 1981, 20-21) βρίσκουμε ομοιότητες, που πολλές φορές φτάνουν στην κατά λέξη ταύτιση, αλλά και μεγάλες διαφορές και πολλά σημεία με τελείως διαφορετικό και πολλές φορές αντίθετο περιεχόμενο. Παρακάτω αναφέρω ενδεικτικά μερικά μόνο παραδείγματα τέτοιων ομοιοτήτων και διαφορών:

Σεισμολόγιο κώδικα Στ. Κυριακίδη
 Μάρτιος: ... ἵππων καὶ βοῶν ἀπώλεια καὶ πάντων τῶν τετραπόδων φθορά...(2).

Φεβρουάριος: ... ἀκαταστασία δηλοῖ καὶ κακοβουλία ἀνδρῶν, ὄμβρους πολλούς, πύλεων πτώσεις τῶν προσηκόντων τοῦ Ἰδροχόου ὑπὲρ τοὺς ἀρχοντας ὄλους <...> καὶ μεγάλοι <ναοὶ> ἐρημωθήσονται καὶ τὸ γέννημα πολὺ ἔσται (109).

Ἀπρίλιος: ... ἐὰν δὲ νυκτὶ γένηται, ἀντιλογεῖς ἔσονται ἐν τοῖς δήμοις τοῦ αὐτοῦ τυράννου, οἱ γὰρ στρατιῶται ἀποστήσονται ἀπ' αὐτοῦ... ταραχαὶ δὲ παρὰ τοὺς δήμους καὶ ἀκαταστασία... τύραννοι ἀπολοῦνται καὶ ὄμβροι πολλοὶ γενήσονται ἐν Αἰγύπτῳ καὶ πόλεμος ἔσται μέγας καὶ τοῦ ἡλίου λεῖψις γενήσεται (15).

Σεισμολόγιο Λέοντος σοφοῦ
 Μάρτιος: ... ἵππων καὶ βοῶν ἀπώλεια καὶ πάντων τῶν τετραπόδων ζῶων φθορά... (134^v).

Φεβρουάριος: ... ταραχὰς δηλοῖ καὶ κακοβουλίας ἀνδρῶν καὶ ὕβρεις <καὶ> πύλεων πτώσεις τῶν ἀνηκουσῶν τῶ Ἰδροχόῳ καὶ περὶ τῶν ἀρχόντων ἀπώλειαν καὶ ναοὶ πολλοὶ ἐρημωθήσονται καὶ τὸ γέννημα** ἔσται (134^v).

Ἀπρίλιος: ... εἰ δὲ νύκτα γένη σεισμός, εἰρήνη πολλὴ ἔσται τοῖς ἀθρώποις καὶ γαλήνη παντός κόσμου καὶ καρποφορία τῶν δένδρων καὶ τῶν γεννημάτων ἀπώλεια εὐκρατος ἀήρ καὶ ὑγιέστατος γενήσεται (134²⁰).

Σεισμολόγιο κώδικα Δτ. Κυριακίδη

Ἰαπρίλιος: ... βασιλείς ἀλλήλους ἐπιβουλεύουσι... ἀνὴρ ἔνδοξος ἀπόλλυται καὶ οἱ περὶ αὐτὸν κινδυνεύουσι, ὄμβροι δὲ ἔσονται πολλοί... ἀντιλογίαι ἔσονται ἐν τοῖς δήμοις τοῦ αὐτοῦ τυράννου, οἱ γὰρ στρατιῶται ἀποστήσονται ἀπ' αὐτοῦ... τύραννος ἀπολοῦνται καὶ ὄμβροι πολλοὶ γενήσονται... τοῦ ἡλίου λείψις γενήσεται (10).

Ἰανουάριος: ἔὰν σεισμὸς γένηται ἐν ἡμέρᾳ, καρποφορία πολλὴ ἔσται (93).

Περὶ σεισμῶν

Ἰαπρίλιος: ... βασιλείς ἐπιβουλεύονται ἀλλήλους... ἀνὴρ ἔνδοξος ἀπολείται, καὶ οἱ περὶ αὐτὸν κινδυνεύουσιν ὄμβρος πολλὸς ἔσται... ἀντιλογίαι ἔσονται εἰς τοὺς δημίους καὶ τυράννους, οἱ στρατηγοὶ αὐτῶν ἀποστήσονται ἀπ' αὐτῶν... τύραννος ἀπολείται, καὶ ὄμβρος πολλὸς ἔσται... ἔκλειψις γενήσεται (20).

Ἰανουάριος: Ἐὰν σεισμὸς γενῆ ἐν ἡμέρᾳ... ἀκρίδες ἔσονται, ἀσθένεια καὶ κερπῶν φθορὰ (21).

Εἶναι φανερό ὅτι, ἔχοντας κανεῖς στη διάθεσή του ελάχιστα παρόμοια κείμενα, δεν μπορεί να αναζητήσει εύκολα σχέσεις ανάμεσά τους. Αυτό που θα μπορούσε να πει κανείς με κάποια βεβαιότητα είναι ὅτι τουλάχιστον το σεισμολόγιο που δημοσιεύεται ἐδῶ πρέπει να ἀντλεῖ ἀπὸ περισσότερες ἀπὸ μία πηγές. Ἀπόδειξη ἀποτελεῖ ἡ φράση: ἔὰν σεισμὸς γένηται ἐν ἡμέρᾳ... ἐν ἄλλῳ δέ... (32), που δείχνει ἀλλαγὴ ἢ συμπλήρωση τῆς πηγῆς τουλάχιστον σ' αὐτὸ το σημεῖο. Εἶναι φανερό λοιπὸν πόσο δύσκολο εἶναι να διαπιστώσει ο ερευνητὴς σχέσεις ἐξάρτησης σε παρόμοια κείμενα, που φαίνεται ὅτι ἀντλούσαν ἀπὸ πολλές καὶ διάφορες πηγές. Μια τέτοια ἐρευνα θα ξεπερνοῦσε ἄλλωστε τις δυνατότητες αὐτῆς τῆς ἐργασίας, που ἔχει σκοπὸ τὴν παρουσίαση ἐνὸς τυπικοῦ σεισμολογίου με κριτικὴ ἀποκατάσταση τοῦ κειμένου, καὶ που ἀποτελεῖ μὴ προεργασία στον χῶρο αὐτό. Μόνο ἀν ἀποκτήσουμε περισσότερες κριτικὲς ἐκδόσεις παρόμοιων κειμένων θα μπορέσουμε να φτάσουμε στο σημεῖο ἀναζήτησης τῶν πηγῶν καὶ τῶν συσχετισμῶν μεταξὺ τους.

Ἀρχὴ τοῦ <σεισ>μολογίου

Μάρτιος: ἔὰν σεισμὸς γένηται ἐν ἡμέρᾳ, ἵππων καὶ βοῶν ἀπόλεια καὶ πάντων τῶν τετραπόδων φθορὰ, τὸ γέννημα σὺν τοῖς δέντροις ἐφόρησονται, καὶ ἂν γένη ἀβροχία, τὸν αὐτὸν μῆνα ἔσται λιμὸς.

Ἐὰν γένηται νυκτὶ ὁ σεισμὸς, ἐν πάσῃ πόλει καὶ χῶρᾳ θόρυβοι καὶ μάχαι καὶ στάσ<εις> ἔσονται, τόποι δὲ πολλοὶ πεσοῦνται, ναὸς μέγας ἐρημωθήσεται, τοὺς τὴν ἀνατολὴν οἰκοῦντας νόσος μέγας καὶ πολλὸς ἔσται,

1 σμολογίου cod. 4 αβροχια cod. 6 στάσ i.e. στάσ<εις> cod.

τὰ ἐπὶ θαλάσσης καὶ ποτάμια ζῶα αὐξήνθησονται καὶ <...> ἀπὸ ταραχῆς εἰς φόνους ἐλεύσονται.

10 Ἀπρίλιος· ἐὰν σεισμὸς γένηται ἐν ἡμέρᾳ, βασιλεῖς ἀλλήλους ἐπιβουλεύσουσι καὶ οἱ γειτόνοι αὐτῶν πολὺν ταραχίσουσι, μεγάλες ὕβρεις καὶ φόνοι ἦξουσιν καὶ ἀνὴρ ἔνδοξος ἀπόλλυται καὶ <οἱ> περὶ αὐτῶν κινδυνεύσουσι, ὄμβροι δὲ ἔσονται πολλοὶ καὶ οἱ μὲν πάντες εὐφρανθήσονται.

15 Ἐὰν δὲ νυκτὶ γένηται, ἀντιλογεῖς ἔσονται ἐν τοῖς δήμοις τοῦ αὐτοῦ τυράννου, οἱ γὰρ στρατιῶται ἀποστήσονται ἀπ' αὐτοῦ ὑπὸ ἄλλων αἰθευτῶν φθονῶντες καὶ τῷ ἰδίῳ βασιλεῖ ἀντιλέγοντες, ταραχαὶ δὲ παρὰ τοῖς δήμοις καὶ ἀκαταστασία παρὰ τοῖς τὴν δύσιν οἰκοῦντας, τύραννοι ἀπολοῦνται καὶ ὄμβροι πολλοὶ γενήσονται ἐν Αἰγύπτῳ καὶ πόλεμος ἔσται μῆρας καὶ τοῦ ἡλίου λείψις γενήσεται.

20 Μαῖος· ἐὰν σεισμὸς γένηται ἐν ἡμέρᾳ πολὺς, ταραχαὶ καὶ πολέμοι ἔσονται, οἱ περιέχοντες ἀπολοῦνται καὶ οἱ πένητες πλουτήσουσι, οἱ δὲ τὴν δύσιν οἰκοῦντες ἀνεβλαβείσῃ ὑγείᾳ καὶ πάσῃ εὐφροσύνῃ ἔσονται, οἱ δὲ τόποι, ὅπου ἐγενήθη ὁ σεισμὸς, ὄν πολὺς, ἀγαθῶς ἔσονται καὶ πᾶσα ὄργη καὶ νόσος φεύζεται ἀπ' αὐτῶν.

25 Ἐὰν δὲ νυκτὶ γένηται, εἰρήνη δηλοῖ ἐν τῷ κόσμῳ, ἰσταμένον μεταστάσεις καὶ πολλῶν ἀγαθῶν ἐπιβουλήν, ὄμβροι πολλοὶ καὶ τὰ γεννήματα πληθύνονται, ἡ χώρα ἐκεῖνη ἀντιστήσεται ἐχθροῖς καὶ ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ πληθύνονται.

30 Ἰούνιος· ἐὰν σεισμὸς γένηται ἐν ἡμέρᾳ, πόλεμον καὶ χωρῶν ταραχαὶ καὶ πολέμοι ἔσονται καὶ οἱ περιέχοντες ἀπολοῦνται καὶ οἱ πένητες πλουτήσουσι, ἐν ἄλλῳ δὲ, οὐτῶν οἱ βασιλεῖς ἄτιμα ἔσονται καὶ ἡγεμόνες καταβιβασθήσονται καὶ ἀπολοῦνται <καὶ φήμη μεγάλη γένηται καὶ τὸ γεννῆμα πολὺ ἔσται>.

35 Ἐὰν δὲ νυκτὶ γένηται, μετοικισμοὶ καὶ στάσεις κατὰ τόπους, καταδρομὴ καὶ αἰχμαλωσίαι, ἀλλὰ οἱ τόποι ἐκεῖνοι ἔσονται ἐν φήμῃ μεγάλη καὶ ὄμβροι αὐτοῦ τοῦ ἔτους βραδύνουσι γενέσθαι.

40 Ἰούλιος· ἐὰν σεισμὸς γένηται ἐν ἡμέρᾳ, βαρβάρων ἐπέλευσις καὶ στάσις ἀρχόντων καὶ ἀπολοῦνται καὶ περὶ αὐτῶν, πολλοὶ ἄνθρωποι ἀποπέσουσι καὶ πολεμήσει ἔθνος ἐπὶ ἔθνος καὶ τὸ γεννῆμα ὀλίγον ἔσται.

Ἐὰν δὲ νυκτὶ γένηται, κραιπάλη φέρει ὁ τόπος ἐκεῖνος καὶ βαρβάρων στάσεις ὑπερθαύμαστες, εἰς τοὺς πλουσίους ζημίαις καὶ κακοπραγίαις.

8 ποτάμι ante ἐπὶ θαλάσσης primum scripsit deinde oblitteravit cod. επιθαλασ^ς cod.; an επιθαλάσσια? 10 βασιλεῖς cod. (ο deinde oblitteravit cod.). 11 ἡγήτονοι cod. 12 οἱ addidi. 18 παρὰ τοῖς² correxi: τοῖς παρὰ. 21 Μαῖος cod. πολὺς: πόλις cod. 22 περιέχοντες cod. 24 ὅπου cod. 26 ἰσταμένον cod. 27 μετὰστάσις cod. 30 χόρον cod. 33 ἀπολοῦν cod. 34 τὸ γεννῆμα scripsi cf. 102: τὰ γενήματα cod. 36 καταδρομή cod.: καταδρομὴ correxi.

πολλάκις δὲ καὶ ξενιτεῖες κακὰς ἀλλαξάμενοι {καὶ} κακῶς ἀπολοῦνται καὶ
 45 ὄμβροι βραδῖνοι ἔσονται καὶ τὸ γέννημα πολὺ ἔσται καὶ ἀκρις πολλὴ καὶ
 τὰ μικρὰ ζῶα ἀπολοῦνται καὶ φαντασίαι μεγάλας ἔσονται ἐν τοῖ<ς>
 τόποις ἐκείνοις.

Αὔγουστος· ἐν ἡμέρᾳ ἐὰν σεισμὸς γένηται, λύπη καὶ πένθος καὶ
 κλαυθμὸς ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ καὶ συνοχὴ καὶ θλίψις πολλὴ καὶ τῶν λαῶν
 καθέξεις καὶ νόσοι ἔσονται καὶ αἰχμαλωτισμὸς πολλὸς καὶ ἱερὸν μέγα {καὶ}
 50 καταπεσεῖται καὶ ἡ σταφυλὴ πιὸν τῶν καρπῶν αὐτῆς τὸ ὕδωρ αὐτὴν
 φθείρει καὶ ἔσται ὀργή.

Ἐὰν δὲ νυκτὶ γένηται, τὰ μικρὰ ζῶα ἀπολοῦνται, αἱ πηγαὶ τῶν ὑδάτων
 ἀνθήσουσιν καὶ ὄμβροι τοῦ ἔτους ἀξήνηθῆσονται καὶ τὸ γέννημα εἰς
 πλησμονὴν καὶ καλὴ ἔσται εἰς τοὺς τόπους ἐκείνους.

55 Σεπτέμβριος· ἐὰν σεισμὸς γένηται τὴν ἡμέραν, καρπὸς πολλὸς ἔσται,
 θλίψις καὶ ἀφανισμὸς, στενοχωρία καὶ φόβος τοῖς ἀνθρώποις πολλὸς,
 ὄμβροι πολλοὶ καὶ τὰ πλοῖα τῆς θαλάσσης κινδυνεύουσι καὶ ἀπολοῦνται.

Ἐὰν δὲ νυκτὶ γένηται, οἱ δοῦλοι ὑπὸ τῶν αὐθεντῶν αὐτῶν κινδυνεύ-
 60 σουσι {καὶ} ἐπανάστασιν φέροντες κατ' ἀλλήλων καὶ πολλὸς νόσος τοῖς
 ἀνθρώποις ἔσται καὶ διὰ θηρία τῆς θαλάσσης κινδυνεύουσι καὶ ἀπολοῦν-
 ται.

Ἄκτιόμβριος· ἐὰν σεισμὸς γένηται ἐν ἡμέρᾳ, πολέμοι ἔσονται καὶ
 μάχαι καὶ κατάπτωσις καὶ πολλοὶ ἄρχοντες ἀπολοῦνται καὶ πολλοὶ
 πεσοῦνται βιαίως, γῆρας καλύψει <...> καὶ θάλασσα ἐλαττωθήσονται,
 65 ὄμβροι πολλοὶ καὶ τὸ γέννημα πληθυνθήσεται.

Ἐὰν δὲ νυκτὶ γένηται, καρπῶν φθορὰ καὶ στενοχωρία, λιμὸς καὶ
 σωματῶν ἀνθρώπων ἀχάμισις, ἀκρις φανεῖ καὶ τὸ γέννημα καταφθείρει.
 ὄμβροι γενήσονται βραδεῖς καὶ πάντα τὰ δένδρα ἄκαρπα.

Νοέμβριος· ἐὰν σεισμὸς γένηται ἐν ἡμέρᾳ, εἰρήνη δηλοῖ καὶ ἀπὸ
 70 δυσχερῶν πολέμων εὐφροσύνη καὶ χαρὰ τοῖς ἀνθρώποις ἔσται, πολλοὶ
 ὄμβροι ἔσονται καὶ τὰ γεννήματα ἀξήνηθῆσονται, τὰ δὲ βρέφη καὶ τὰ
 μεγάλα <ζῶα> ἀπολοῦνται.

Ἐ<άν> νυκτὶ δὲ γένη <...> τὰ ἔργα δὲ μάταια, ταραχαὶ καὶ
 κακομηχανία ἀνδρῶν, τὰ γεννήματα ἐλαττωθήσονται καὶ τὰ ζῶα τῆς

44 βραδῖνι cod. 45 τοι cod. 48 συνοχὴ scripsi: σινωσινοχὴ cod. 49 εχμαλότημος cod. 53 αἱ
 πηγαὶ τῶν scripsi: ὑπαγετῆ cod. cf. 88 et Cat. codd. astrol. Graecorum 10 (1924) 135¹⁴. 60
 κινδυνεύουσι cod. 63 πόλοι cod. 70 πόλεμον cod. 70 ἔστε ex ἔσονται. 72 ζῶα addidi cf. 45 et
 Περὶ σεισμῶν του Καλαῖζάκη, Βιβλιοφιλία 13-15 (1981) 21. 73 ε cod.: ἐάν supplēvi.

75 θαλάσσης ἀΐζηθήσονται, ὄμβροι πολλοὶ καὶ οἱ λοιμοὶ καὶ νόσοι ἔσονται τοῖς ἀνθρώποις.

Δεκέμβριος· ἐὰν σεισμὸς γένηται ἐν ἡμέρᾳ, ἢ πόλις, ἐν ἣ ἐγενήθη ὁ σεισμὸς, ἢ βασιλεία αὐτῆς καὶ τὰ σκῆπτρα ἀφέντες, οἱ δὲ μετ' αὐτῶν ἐντραπήσονται εἰς φυγὴν καὶ ἀναχωρήσουσι εἰς ἑτέρους τόπους καὶ ἀπὸ
80 ἄλλων βασιλείων ρογηθήσονται, οἱ ὄμβροι βραδύνσουσι καὶ τὰ γεννήματα ζητηθήσονται καὶ τὰ ἄγρια ζῶα ἀπολοῦνται, οἶνος πολὺς καὶ ἀφορία ἐλαίου καὶ ὄσπριον.

Ἐὰν δὲ νυκτὶ γένηται, μάχην καὶ πόλεμον καὶ θανατικὸν σημαίνει, καὶ οἱ βασιλεῖς καὶ τὰ σκῆπτρα καταλιπόντες καὶ ἀπὸ τῆς ἰδίας πατρίδος
85 φυγόντες εἰς ἄλλους τόπους καὶ ἄλλοι τὴν βασιλεία αὐτῶν δέξονται καὶ ναοὶ μεγάλοι ἐρημωθήσονται κ' ἐρημώσουσι πόλεις.

Ἰανουάριος· ἐὰν σεισμὸς γένηται ἐν ἡμέρᾳ, καρποφορία πολλὴ ἔσται, αἱ πηγαὶ πληρωθήσονται καὶ τὰ δένδρα εὐφορήσονται καὶ εὐθηνία πολλὴ ἔσται καὶ προβάτων ἀπώλεια καὶ ἀρχόντων κακία.

90 Ἐὰν νυκτὶ γένηται, ἐμφύλιος πόλεμος ἔσται μέγας καὶ στάσις λαοῦ πολλή, φόβος καὶ στεναγμοὶ καὶ δάκρυα δήμου κατὰ τόπους, τόποι καὶ χῶραι ἐρημωθήσονται καὶ παραχθήσονται οἱ ἐν τῇ θαλάσῃ καὶ χειμῶν μέγας ἔσται, τὰ δένδρα καρπίσουσι καὶ τὰ γεννήματα πλήθος.

Φεβρουάριος· ἐὰν σεισμὸς γένηται ἐν ἡμέρᾳ, τοῦ ἡγουμένου τῆς χώ-
95 ρας ἐκείνης σημαίνει πολὺν κακὸν καὶ πολλῶν ἡγουμένων ἀπώλεια, ἀποβολὴ καὶ παραχαὶ λαοῦ καὶ κράτους δηλοῖ, τὰ χωράφια εὐφορήσουσι καὶ καταβολὴ πολλὴ ἔσται ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ καὶ κακὴ φή<μη>, ὄμβροι πολλοί, τὰ γεννήματα πολλὰ καὶ χάλαζα πέσει καὶ πολλοὺς ταράξει.

Ἐὰν δὲ νυκτὶ γένηται, ταῖς πόλεσι φόβος καὶ στάσις καὶ ἀκαταστασία
100 δηλοῖ καὶ κακοβουλία ἀνδρῶν, ὄμβρους πολλοὺς, πόλεων πτώσεις τῶν προσηκόντων τοῦ Ὑδροχόου ὑπὲρ τοὺς ἄρχοντας ὅλους <...> καὶ μεγάλοι <ναοὶ> ἐρημωθήσονται καὶ τὸ γέννημα πολὺ ἔσται.

Τέλος

78 ἀφέντες (ε pr. ex a correctum) cod. 80 ρογηθιστε cod. 86 πόλη cod.: πόλεις correxi. 87 καρποφορία cod. 88 δένδρα (δ sec. ex τ correctum cod.). 88 πολέ cod.: πολλή correxi. τὰ ante προβάτων primum scripsit deinde oblitteravit cod. 92 λημον cod.: χειμῶν correxi cf. Περὶ σεισμῶν, Βιβλιοφιλία 13-15 (1981) 21. 95 αποβλή cod.: ἀποβολή scripsi. 96 κράτος cod.: κράτους scripsi διλίον cod.: δηλοῖ correxi. 97 φη cod.: φήμη correxi. 99 και² bis cod. 99 καταστασία cod.: ἀκαταστασία correxi. cf. 18. 102 ναοὶ addidi.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Α. Φωνολογία

1. Αποκοπή
ε: κι' έρημώσουσι (86)
2. Μεταβολή συμφωνικού συμπλέγματος
σθ > στ: γενέσται (37).
νδ > ντ: δέντρα (3,68).
Απώλεια του f (υ): κλαθμός (48).
3. Αναλογική ανάπτυξη
ν: αυξηθήσονται (8, 53, 71, 75), πληρωνθήσονται (88).
μ: Ὀκτώμβριος (62).
σ: βραδύνσουσι (80).
4. Αξιοσημείωτος είναι ο τύπος φθονῶντες (17).

Β. Μορφολογία

1. Ουσιαστικά
Αρσενικά: αξιοσημείωτη είναι η ονομαστική πληθ.: οί μῦς (13) και ο τονισμός: γειτόνοι (11), πολέμοι (21, 31, 62).
Θηλυκά
Αλλαγή γένους
Από θηλυκό σε αρσενικό: νόσος μέγας (7), πολὺς νόσος (59).
Παράλειψη τελικού -ν- στην αιτιατ. ενικού: εἰρήνη (26, 69), κραιπάλη (41), εὐφροσύνη (70), βασιλεία (85), ἀπώλεια (95).
Στην ονομαστική και αιτιατική πληθ. εμφανίζεται μερικές φορές η νεότερη κατάληξη -ες: αἰχμαλωσίες (36), ζημίες (42), κακοπραγίες (42), ξενιτεῖες (43), φαντασίες (45).
2. Επίθετα
Ανάπτυξη τελικού -ν- στον ενικό ουδετέρων σε -ης: πολὺν κακόν (95).
Παράλειψη του -ν- στην αιτ. ενικού των θηλυκών: καλή (54).
Στην ονομ. και αιτ. πληθ. η νεότερη κατάληξη -ες: μεγάλες ὕβρεις (11), ξενιτεῖες κακές (43), ὑπερθαύμαστες στάσεις (42), φαντασίες μεγάλες (45).
Αξιοσημείωτη είναι η μορφή: ἐν πάσα πόλει (5).
3. Αντωνυμίες
Αξιοσημείωτη είναι μόνο η μορφή: οὕτων (32).

4. *Ρήμα*

Το γ' πρόσ. πληθ. έχει πάντα την κατάληξη *-ουσι*, σε μία μόνο περίπτωση υπάρχει και το τελικό *-ι*: *άνθήσουσιν* (53). Αξιοπρόσεκτος ο τύπος: *εύφορήσωσι* (96).

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. *Άρθρο*

Το οριστικό άρθρο παραλείπεται σε δύο περιπτώσεις: *ὄμβροι αὐτοῦ τοῦ ἔτους βραδύνουσι γενέσται* (37), *ὄμβροι τοῦ ἔτους αὐξηθήσονται* (53)· μία φορά παρουσιάζεται πλεοναστικά: *οἱ λοιμοὶ καὶ νόσοι ἔσονται τοῖς ἀνθρώποις* (76).

2. *Πτώσεις*

Σύγχυση στη χρήση της ονομαστικής (σε θέση αιτιατικής): *ἀποβολὴ καὶ ταραχαὶ λαοῦ καὶ κράτους δηλοῖ* (95-6), *ταῖς πόλεσι φόβος καὶ στάσις καὶ ἀκαταστασία δηλοῖ καὶ κακοβουλία ἀνδρῶν, ὄμβρους πολλούς* (99-100).

3. *Ρήμα*

Συχνά παραλείπεται το ρήμα κυρίως όταν εννοείται ένα *ἔσονται*, *ἔσται*, σημαίνει κ.τ.ό.: *ἵππων καὶ βοῶν ἀπώλεια καὶ πάντων τῶν τετραπόδων φθορά* (2), *ὄμβροι πολλοί, τὰ γεννήματα πολλά* (97-98) κ.α.

Μετοχή σε θέση ρήματος: *οἱ βασιλεῖς καὶ τὰ σκῆπτρα καταλιπόντες καὶ ἀπὸ τῆς ἰδίας πατρίδος φυγόντες εἰς ἄλλους τόπους καὶ ἄλλοι τὴν βασιλεία αὐτῶν δέξονται* (84-85), *ἡ βασιλεία αὐτῆς καὶ τὰ σκῆπτρα ἀφέντες, οἱ δὲ μετ' αὐτῶν ἐντραπήσονται εἰς φυγὴν* (78-9).

Ασυμφωνία μετοχής και ουσιαστικού ως προς το γένος: *ἡ σταφύλη πιῶν τῶν καρπῶν αὐτῆς τὸ ὕδωρ* (50).

4. *Ανακόλουθο*

Ἡ πόλις, ἐν ἧ ἐγενήθη ὁ σεισμός, ἡ βασιλεία αὐτῆς καὶ τὰ σκῆπτρα ἀφέντες (77).

5. *Σύνδεση προτάσεων**Κατά παράταξη*

Σχεδόν όλες οι προτάσεις του κειμένου συνδέονται κυρίως με το *καί*, πιο σπάνια με το *δέ* (6, 13, 18, 23, 24, 32, 44, 71, 78), το *ἀλλά* (36) και το *γάρ* (16). Το *καί* σε μία περίπτωση είναι επιτακτικό (τὸ γέννημα εἰς πλησμονὴν καὶ καλὴ ἔσται (53-4)) και σε δύο πλεοναστικό (ἡ βασιλεία αὐτῆς καὶ τὰ

σκήπτρα άφέντες (78), οί βασιλείς και τὰ σκήπτρα καταλιπόντες (84)). Σε αρκετές περιπτώσεις δεν έχουμε σύνδεση: ὄμβροι πολλοί, τὰ γεννήματα πολλά (97-8) κ.ά.π.

Υπόταξη

Με το *ἐάν* εισάγεται πάντα η ίδια χαρακτηριστική φράση στην αρχή κάθε παραγράφου: ἐάν σεισμός γένηται ἐν ἡμέρᾳ, ἐάν δὲ νυκτὶ γένηται.

Οι συνολικά τρεις αναφορικές προτάσεις του κειμένου εισάγονται με το *ὅς* και *ὅπου*: ἡ πόλις, ἐν ἣ ἐγενήθη ὁ σεισμός (76), οί δὲ τόποι, ὅπου ἐγενήθη ὁ σεισμός, ὄν πολὺς (24).

ΠΙΝΑΚΑΣ ΛΕΞΕΩΝ*

Στον Πίνακα λέξεων περιλαμβάνονται ὅλες οι λέξεις του κειμένου εκτός από το οριστικό άρθρο και το σύνδεσμο *καί*.

άβροχία, ἡ 4	ἀνθίσταμαι 28
ἀγαθός 27	ἄνθρωπος, ὁ 39, 56, 60, 67, 70, 76
ἀγαθῶς εἰμί 24: ευημερώ	ἀνθῶ 53: εἶμαι γεμάτος, πλήρης
ἄγριος 81	ἀντιλέγω 17: απειθαρχῶ, επαναστατώ
Αἴγυπτος, ἡ 19	ἀντιλογεύς, ὁ 15: επαναστάτης, ταρχο-
αἰχμαλωσία, ἡ 36	ποιός, πρβ. <i>LSJ</i> , λ. λογεύς
αἰχμαλωτισμός, ὁ 49	ἀπό 8, 16, 25, 69, 79, 84
ἄκαρπος 68	ἀποβολή, ἡ 95 (ἀπό διόρθωση): ἐδώ ἐξο-
ἀκαταστασία, ἡ 18, 99 (ἀπό διόρθωση):	ρία, διώξιμο
ἀνώμαλη κατάσταση, ταρχή, βλ. Κριαρ.,	ἀπόλλυμαι 12, 19, 22, 31, 33, 39, 43, 45
<i>Λεξ.</i>	52, 57, 60, 63, 72, 81
ἀκρίς, ἡ 44, 67	ἀποπίπτω 40
ἀλλά 36	Ἀπρίλιος, ὁ 10
ἀλλάσσω 43	ἀπώλεια, ἡ 2, 89, 95
ἀλλήλους 10, 59 (ἀλλήλων)	ἀρχή, ἡ 1
ἄλλος 16, 32, 80, 85	ἄρχων, ὁ 39, 63, 89, 101
ἄν 4	ἄτιμα εἰμί 32: καθαιρούμαι
ἀνατολή, ἡ 7	Αὔγουστος, ὁ 47
ἀναχωρῶ 79	αὐθέντης, ὁ 17, 58
ἀνεβλαβεῖς 23: ἀνέπαφος [ἀπό το στερητι-	αὐξάνομαι 8, 53, 71, 75
κό ανε- (βλ. <i>Ανδρ.</i> , <i>Λεξ.</i> , λ. ανε-) και τη	αὐτός 4, 11, 13, 15, 16, 25, 37, 39, 50, 50
μετοχή βλαβεῖς]	(αὐτήν), 58, 78 (δὶς), 85
ἀνῆρ, ὁ 12, 74, 100	ἀφανισμός, ὁ 56

* ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΕΣ ΛΕΞΙΚΩΝ

Ανδρ., *Λεξ.*: Ν. Ανδριώτη, *Ετυμολογικό Λεξικό της κοινῆς Νεοελληνικῆς*, Θεσσαλονίκη 1967.

Andr., Lex.: Ν. Andriotis, *Lexikon der Archaismen in neugriechischen Dialekten*, Wien 1974.

Ιλ.: *Ιστορικόν Λεξικόν της Νέας Ελληνικῆς*, Αθήνα 1933 κ.ε.

Κριαρ., Λεξ.: Ε. Κριαρά, *Λεξικό της Μεσαιωνικῆς Ελληνικῆς Δημιώδους Γραμματικῆς*, Θεσσαλονίκη 1969 κ.ε.

LSJ.: Η. G. Liddell, R. Scott, Η. S. Jones, *A Greek-English Lexicon*⁹, Oxford 1940.

- άφιγημι 78
 άφίστημαι 16
 άφορία, ή 81
 άχάμνισις, ή 67: αδυναμία, βλ. 11
- βάρβαρος 38, 41
 βασιλεία, ή 78 (συνεκδοχικά αντί βασι-
 λείς), 85
 βασιλεύς, ό 10, 17, 32, 80, 84
 βιαίως 64
 βοϋς, ό 2
 βραδινός 44
 βραδύνω 37, 80
 βραδύς 68
 βρέφος, τό 71
- γάρ 16
 γειτόνοι, οί 11
 γέννημα, τό 3, 28, 34, 40, 44, 53, 65, 67
 71, 74, 80, 93, 98, 102
 γήρας, τό 64
 γίγνομαι 2, 4, 5, 10, 15, 19, 20, 21, 24,
 26, 30, 33, 35, 37, 38, 41, 47, 52, 55,
 58, 62, 66, 69, 70, 73, 77 (διδ), 83, 90,
 94, 99
- δάκρυον, τό 91
 δέ 6, 13, 15, 17, 22, 23, 26, 32, 35, 41, 43,
 52, 58, 66, 71, 73 (διδ), 78, 83, 99
 Δεκέμβριος, ό 77
 δένδρον, τό 3 (δέντριος), 68 (δέντρα), 88,
 93
 δέχομαι 85
 δηλώ 26, 69, 96 (από διόρθωση), 100
 δῆμος, ό 15, 18, 91
 δια 60
 δοϋλος, ό 58
 δύσις, ή 18, 23
 δυσχερής 70
- εάν 2, 5, 10, 15, 21, 26, 30, 35, 38, 41,
 47, 52, 55, 58, 62, 66, 69, 73, 77, 83,
 87, 90, 94, 99
 εἶθνος, τό 40 (διδ)
 εἰμί
 ἔσται 4, 7, 19, 34, 40, 44, 51, 54, 55,
 60, 70, 87, 89, 90, 93, 97, 102
 ἔσονται 6, 13, 15, 22, 23, 24, 31, 32, 36,
 44, 45, 49, 62, 71, 75
- εἰρήνη, ή 26, 69
 εἰς 9, 42, 54, 79 (διδ), 85
 ἐκεῖνος 28, 36, 41, 46, 48, 54, 95, 97
 ἔλαιον, τό 82
 ἐλαττοῦμαι 64, 74
 ἐμφύλιος 90
 ἐν 2, 5, 10, 15, 19, 21, 26, 30, 32, 36, 38,
 45, 47, 48, 62, 69, 77 (διδ), 87, 92,
 94, 97
 ἐνδοξος 12
 ἐντρέπομαι 79
 ἐπανάστασις, ή 59
 ἐπέλευσις, ή 38
 ἐπί 40
 ἐπιβουλεύω 10
 ἐπιβουλή, ή 27
 ἐπιθαλάσσιος 8 (εκδ. ἐπί θαλάσσης, πρβ.
 κριτ. υπ.)
 ἔργον, τό 73
 ἐρημῶ 7, 86 (διδ), 92, 102
 ἔρχομαι 9
 ἕτερος 79
 ἔτος, τό 37, 53
 εὐθηνία, ή 88
 εὐφορῶ 3, 88, 96
 εὐφραίνομαι 13
 εὐφροσύνη, ή 23, 70
 ἐχθρός, ό 28
- ζημία, ή 42
 ζητῶ 81
 ζῶον, τό 8, 45, 52, 72 (από προσθήκη), 74
- ἡγεμών, ό 32
 ἡγοῦμαι 94, 95
 ἦκω 12
 ἥλιος, ό 20
 ἡμέρα, ή 2, 10, 21, 30, 38, 47, 55, 62, 69,
 77, 87, 94
- θάλασσα, ή 57, 60, 64, 75, 92
 θανατικόν, τό 83: επιδημία θανατηφόρα βλ.
 Κριαρ., Αικ.
 θηρίον, τό 60
 θλιψίς, ή 48, 56
 θόρυβος, ό 5: αναταραχή, σύγχυση βλ.
 Κριαρ., Αικ.
- Ἰανουάριος, ό 87

- ἴδιος 17, 84
 ἱερόν, τό 49
 Ἰούλιος, ὁ 38
 Ἰούνιος, ὁ 30
 ἵππος, ὁ 2
 ἴσταμαι 26
- κάθεξις, ἡ 49: περιορισμός, αναχαίτιση, βλ. *LSJ*
 κακία, ἡ 89
 κακοβουλία, ἡ 100
 κακομηχανία, ἡ 74: δολιότητα, βλ. *LSJ*
 κακοπραγία, ἡ 42
 κακός 43, 95, 97
 κακῶς 43
 καλός 54
 καλύπτω 64
 καρπιζῶ 93
 καρπός, ὁ 50, 55, 66
 καρποφορία, ἡ 87
 κατά 35, 59, 91
 καταβιβάζομαι 33
 καταβολή, ἡ 97: εξασθένηση, εξάντληση
 καταδρομή, ἡ 36 (από διόρθωση)
 καταλείπω 84
 καταπίπτω 50
 κατάπτωσις, ἡ 63
 καταφθείρω 67
 κινδυνεύω 13, 57, 58, 60
 κλαθμός, ὁ 48, βλ. *Andr., Lex.*, λ. κλαυθμός
 κόσμος, ὁ 26
 κραυπάλη, ἡ 41
 κράτος, τό 96
- λαός, ὁ 48, 90, 96
 λεῖψις, ἡ 20
 λιμός, ὁ 4, 66
 λοιμός, ὁ 75
 λύπη, ἡ 47
- Μάιος, ὁ 21
 Μάρτιος, ὁ 2
 μάταιος 73
 μάχη, ἡ 6, 63, 83
 μέγας 6, 7, 11, 20, 33, 37, 45, 49, 72, 86, 90, 93, 102
 μετά 78
 μετástασις, ἡ 27
 μετοικισμός, ὁ 35
- μήν, ὁ 4
 μικρός 45, 52
 μῦς, ὁ 13
- ναός, ὁ 6, 86, 102 (από προσθήκη).
 Νοέμβριος, ὁ 69
 νόσος, ὁ 7, 25, 49, 59, 75
 νύξ, ἡ 5, 15, 26, 35, 41, 52, 58, 66, 73, 83, 90, 99
- Ξενιτεία, ἡ 43
- οἰκῶ 7, 18, 23
 οἶνος, ὁ 81
 Ὀκτώμβριος, ὁ 62
 ὀλίγος 40
 ὄλος 101
 ὄμβρος, ὁ 13, 19, 27, 37, 44, 53, 57, 65, 68, 71, 75, 80, 100
 ὄπου 24
 ὄργη, ἡ 24, 51
 ὄρνειον, τό 28
 ὄς 24, 77
 ὄσπριον, τό 82
 οὐρανός, ὁ 29
 οὗτος 32 (οὗτων)
- παρά 18 (δισ)
 πᾶς 3, 5, 13, 23, 24, 68
 πατρίς, ἡ 84
 πένης 22, 31
 πένθος, τό 47
 περί 12, 39
 περιέχω 22, 31: υπερτερώ
 πηγῆ, ἡ 52 (από διόρθωση), 88
 πίπτω 6, 64, 98
 πίνω 50
 πλῆθος, τό 29, 93
 πληθύνω 65
 πληθύνω 28
 πληροῦμαι 88
 πλησμονή, ἡ 54
 πλοῖον, τό 57
 πλούσιος 42
 πλουτῶ 22, 32
 πόλεμος ὁ 19, 70, 83, 90
 πολέμοι 21, 31, 62
 πόλεμῶ 40
 πόλις, ἡ 5, 30, 77, 86, 97, 99, 100

- πολλάκις 43
 πολύς 6, 7, 11, 13, 19, 21, 24, 27 (δισ),
 34, 39, 44 (δισ), 48, 49, 55, 56, 57, 59,
 63 (δισ), 70, 75, 81, 87, 88, 91, 95
 (δισ), 97, 98 (τρεις), 100, 102
 ποτάμιος 8
 πρόβατον, τό 89
 προσήκω 101
 πτώσις, ή 100

 ρογῶ 80: μισθῶνω, βλ. G. M. Parassoglou,
 Adnotatiunculae I. *Ελληνικά* 30 (1977-
 78) 68

 σεισμολόγιον, τό 1
 σεισμός, ό 2, 5, 10, 21, 24, 30, 38, 47, 55,
 62, 69, 77, 78, 87, 94
 Σεπτέμβριος, ό 55
 σημαίνω 83, 95
 σήπτερον, τό 78, 84
 στάσις, ή 6, 35, 39
 σταφύλη, ή 50
 στενωγμός, ό 91
 στενωγωρία, ή 56, 66
 στρατιώτης, ό 16
 σύν 3
 συνοχή, ή 48, μεταφ. θλίψη, στενωγωρία
 σώμα, τό 67

 τράσσω 92, 98
 τραχή, ή 8, 17, 21, 30, 73, 96
 τραχιζω 11: προκαλώ τραχές, βλ. Andr.,
Lex.
 τέλει, τό 103

 τετράποδος 3
 τόπος, ό 6, 35, 36, 41, 46, 48, 54, 79, 85,
 91 (δισ)
 τύραννος, ό 16, 18

 ύβρις, ή 11
 ύγεία, ή 23
 ύδροχόος, ό 101
 ύδωρ, τό 50, 52
 ύπέρ 101
 ύπερθάμαστος 42
 ύπό 16, 58

 φαίνομαι 67
 φαντασία, ή 45
 Φεβρουάριος, ό 94
 φέρω 41, 59
 φεύγω 25, 85 (από προσθήκη)
 φήμη, ή
 μεγάλη 33, 36: δόξα, καλό όνομα
 κακή 97: ατιμία, κακό όνομα
 φθείρω 51
 φθονῶ 17
 φθορά, ή 3, 66
 φόβος, ό 56, 91, 99
 φόνος, ό 9, 12
 φυγή, ή 79

 χάλαζα, ή 98
 χερά, ή 70
 χειμών, ό 92 (από διόρθωση)
 χώρα, ή 5, 28, 30, 92, 94
 χωράφι(ον), τό 96